

Posudek disertační práce

Mgr. Milan Procházka

Absolutní datování středověké keramiky.

Pražská středověká keramika a možnosti jejího chronologického ukotvení

Disertační práce

Plzeň 2013

Práce se pokouší řešit dlouhodobě diskutovanou problematiku absolutní chronologie pražské keramiky 10. – 13. století. Je však třeba říci, že představuje pouhé shrnutí problematiky na základě publikací a nepřináší žádné nové původní řešení. Její význam pro obor je minimální. Metodický postup postrádá potřebné atributy vědecké práce, zejména kvalitní analýzu dané problematiky. Autor vlastně žádnou metodu nemá, nepracuje s konkrétními soubory, pouze různě srovnává pasáže z literatury a posléze se přiklání k některému řešení. Místy se zabývá otázkami, které se sledovanou problematikou souvisejí jen volně (datování historických staveb), případně metodami, které při řešení nebyly aplikovány (některé přírodovědné postupy), aniž by vlastním výzkumem přinesl něco nového. Není ani jasné, jaký cíl si autor vytýčil, v úvodu to není explicitně vyjádřeno. Formální úprava práce je uspokojivá, ovšem po stránce stylistické je velmi slabá s množstvím jazykově nesprávně sestavených vět (viz níže), je zde také řada překlepů a nesprávných tvarů jmen. Obrazová příloha představuje snůšku nekvalitních reprodukcí z literatury, některé obrázky nemají vůbec vztah k tématu (např. obr. 1–8, 14).

Metodické kapitoly vesměs v různém stupni zjednodušení až zkomolení přebírají bez ladu a skladu poznatky od jiných autorů, řada důležitých titulů literatury chybí, zejména zahraničních. Jde o snůšku opsaných frází a nic neřešících floskulí. Není jasné, proč na základě velmi chudé literární výbavy autor píše o termoluminiscenci, když v případě datování pražské keramiky zjevně nebyla využita. Definici měl autor převzít třeba z některé z prací Z Spurného a ne z wikipedie.

Autor nakonec vcelku srozumitelně vyložil časové návaznosti výše zmíněných základních typů pražských okrajů, což tvoří podstatnou část práce. Zcela pominul širší kontext, což odráží i minimum zahraniční literatury. Nepřinesl k problematice nic nového a prokázal tak pouze schopnost porozumět psanému odbornému textu na úrovni bakaláře.

Dílčích výhrad k jednotlivým pasážím by bylo možné snést více, níže uvádím několik příkladů.

Velmi zásadní problematiku vztahu mincí a absolutního datování keramického souboru, v němž se vyskytla, je třeba řešit na úplně jiné úrovni, než to opakovaně na různých úrovních činí autor. Je např. třeba zohlednit různé intervaly užívání konkrétních mincí v různých dobách, opakované výskyty ražeb z určitého období v keramických souborech blízkého charakteru apod., a to na úrovni nejnovějších poznatků numismatiky

V celé kapitole o technologii je zcela pominut přechod od raněstředověkého k vrcholně středověkému hrnčířství.

Nevím, proč autor plastickou složku keramiky považuje za patrně výlučně organickou (s. 42); termín z lidového hrnčířství „ostřivo“, který autor bez bližšího zdůvodnění považuje za archaický a zavádějící lze podle mého názoru používat vedle přírodovědného „klastická složka“ – (v zde citované práci Procházka – Peška 2007, která mimochodem chybí v seznamu literatury, užívány oba termíny). Pokud v práci autor zmiňuje „moravskou“ archeologii, tak víceméně pejorativně, jako na s. 42 či 46 (zde v souvislosti se zásobnicemi zcela pomíjí práce V. Goše, které již před desetiletími antikvovaly studii J. Mackerleho). V pasáži „Tvarové spektrum nádob“ není jasné, jakého regionu se týká, zda jen Prahy, středních či celých Čech. Část 5., „Pražská keramická sekvence“ končí subkapitolou „Absolutní datování v Praze...“, ovšem hned následující 6. část se plně věnuje absolutnímu datování. Zde by bylo vhodné sjednocení do jedné kapitoly.

Autor občas necituje strany, v souvislosti s tvrzeními, kde by to bylo vhodné, naopak jsou uváděny názory autorů bez citací (s. 63 – Vařeka). Občasné chyby se vyskytují i v seznamu literatury, problematičké je citování hesel českých verzí wikipedie (např. dendrochronologie), kde nejsou uvedeni autoři ani odkazy na literaturu.

V seznamu literatury je někdy uveden i cizojazyčný název díla, což je nadbytečné, např.

Dragoun, Z. 1998: Nálezy ze záchranného výzkumu na parcele domu čp. 973/I na Národní třídě na Starém Městě pražském - Funde aus der Rettungsgrabung auf der Parzelle des Hauses Nr. 973/I in der Národní-Straße in der Prager Altstadt, *Archaeologica Pragensia* 14, 105-121.

Jinde je uvedeno i nakladatelství, ač převážně se uvádí jen místo vydání.

Např. Dudková, V. – Orna, J. – Vařeka, P. 2008: Hledání zmizelého věku – Archeologie zaniklých vesnic na plzeňsku. ZČM Plzeň

Dušková, S. 1979: Kancelář jako nástroj politiky Přemysla Otakara II., *Folia historica Bohemica* 1. – chybí strany.

Kyncl, J. - Kyncl, T. 1995: Několik zkušeností s absolutním dendrochronologickým datováním dřeva z historických budov. *Zprávy památkové péče* 55/4. – chybí strany

Nejednotné a vesměs chybné je zde i užívání spojovníku a pomlčky – u rozpětí stran nepatří 217 – 230 ani 163–182 nebo 295-307 nýbrž např. 295–307.

Příklady stylistických chyb a zmatených či až komicky šroubovaných formulací :

Obecně se absolutní datování potýká s nedostatkem keramických souborů bez relevantních možností absolutní datace (s. 6). Správně mělo být „Obecně se absolutní datování potýká s nedostatkem keramických souborů s relevantními možnostmi absolutní datace“.

Není realizovaná větší kooperace při vytváření datování (s. 6)

Současná archeologie se odebírala směrem stanovení maximálního počtu keramických tříd a detailního členění (s. 7).

Mínulá i současná archeologie využívala pro stanovení sekvence datovací prostředky dle možností a dispozic daného výzkumu (s. 7).

Tento fakt je však dosti irelevantní, jelikož výzkumy ryze záchranného charakteru nepoukazují příliš na kvalitu nebo hledání koncentrací keramického materiálu (s. 8)

Důležité je také stanovení míry reziduality a infiltrace v souborech, což může být právě v prostředí Prahy velmi obtížné, jelikož právě keramická sekvence 11. – 13. století se zdá být minimálně diferenciovaná, což může být způsobeno právě nízkou intenzitou datovaných souborů. Míra se určuje na základě charakteru stratifikace, přímé určení konkrétních reziduálních artefaktů, nebo na základě vlastností fragmentů keramiky (analýzy fragmentárnosti, hustoty výskytu) (s. 8).

Vyjádření vzájemného vztahu mezi mincí a archeologickým kontextem je velmi složitým vztahem (s. 14).

Pro českou keramickou sekvenci je poněkud ztěžujícím faktem to, že množství nálezů mincí v hrobové výbavě výrazně dominují na Moravě. Problémem se může jevit vnímání hrobů s výbavou bez souvislosti na okolní stratifikaci“.

Jako nejstabilnější a druhově datačních prostředků nejobsáhlejší typ areálu lze spatřovat sakrální stavby (s. 28).

Hradní prostředí se jeví celkově nadějně pro datování souborů na základě písemných pramenů, což potvrzují poslední studie (např. Kašpar – Vařeka 1995, 668). Bohužel pro náš časový a geografický rámec je vhodné právě prostředí Pražského hradu a okolních částí. Jeho výhoda je v kontinuálním vývoji z hradištní podoby do hradu, jako součásti vrcholně středověké městské aglomerace a centra panovnickovy moci.“ (s. 39)

Jeho morfologie je vysoká v závislosti na čase (s. 56)

Tomu nasvědčuje výzkum v prostředí Starého Města pražského na Národní třídě čp. 973/I, kde v objektu předcházejícím souvrství 13. století (Obr. 21-25) byl nalezen denár Vratislava II. z let 1120 – 25 spolu s fragmenty klasicky zduřelých okrajů (Dragoun 1998). Tato teorie je přípustná na základě vysokého ražebního lesku a nevídaného stupně dochování mince... (druhá věta vůbec nenavazuje na předchozí souvětí).

Příklady pravopisných chyb a zkomolených jmen: s. 46 *Mackerel* místo Mackerle; s. 56 *standarty* místo standardy; s. 68 *Guslar* místo Goslar; s. 80 *smíceno* místo smýceno; s. 93 *Doležal* místo Doležel; s. 94 *plzeňsku* místo Plzeňsku

Úroveň práce vzbuzuje značné pochybnosti, zda autor dosahuje úrovně potřebné pro doktorské studium. V každém případě pro řešení tak obtížného úkolu, jako je zpřesnění chronologie pražské středověké keramiky, nemá ani dostatek znalostí, ani zkušeností a zvolený postup vede jen ke kompilaci známých skutečností.

Proto práci nedoporučuji k obhajobě.

V Brně, 20. 12. 2013.

Rudolf Procházka

